

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

BS603Zk Základy sociálního zabezpečení

Pojistné na sociální zabezpečení
a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti

Jaroslav Stránský

Katedra pracovního práva a sociálního zabezpečení

Pojistné na sociální zabezpečení

- Pojem pojistné na sociální zabezpečení zahrnuje:
  - pojistné na nemocenské pojištění,
  - pojistné na důchodové pojištění.
- Spolu s pojistným na sociální zabezpečení se odvádí i příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.

Sociální pojištění

- Sociální pojištění je jedním z pilířů sociálního zabezpečení.
- Zahrnuje:
  - důchodové pojištění,
  - nemocenské pojištění,
  - zdravotní pojištění,
  - poskytování dávek ve vztazích zaměstnanosti.

Sociální pojištění

- Systémy sociálního pojištění jsou financovány primárně z vybraného pojistného.
- Oprávněné osoby vystupují v roli pojištěnců.
- Jednou z podmínek pro nárok na dávku je účast na pojištění.
- Pojistné na sociální zabezpečení je příjmem státního rozpočtu. Na vrub státního rozpočtu jsou vypláceny dávky (stát jako nositel sociálního zabezpečení).

Sociální pojištění

- Systémy sociálního pojištění jsou průběžně financované (pay as you go).
- Vybrané pojistné je konzumováno v podobě vyplacených dávek.
- Dochází k prolínání zásad:
  - zásluhovosti,
  - solidarity.

Pojistné na sociální zabezpečení

- Právní úprava obsažena v zákoně č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.
- Pojistné vybírají státní orgány (OSSZ).
- Pojistné se vede na samostatném účtu státního rozpočtu.
- Spolu s pojistným jsou příjmem státního rozpočtu i odvozené příjmy:
  - penále.
  - přirážka k pojistnému,
  - pokuty.

Poplatníci pojistného

- Pojistné jsou povinni platit:
  - zaměstnavatelé,
  - zaměstnanci,
  - osoby samostatně výdělečně činné,
  - osoby dobrovolně účastné důchodového pojištění.
- Za zaměstnance se pro tyto účely považují všechny osoby uvedené v § 3 odst. 1 písm. b) zákona o pojistném.

Pojistné

- Výše pojistného se stanoví procentní sazbou z vyměřovacího základu zjištěného za rozhodné období.
- Vyměřovací základ je upraven zvlášť pro:
  - zaměstnavatele,
  - zaměstnance,
  - OSVČ,
  - osoby dobrovolně účastné na pojištění.

Vyměřovací základ

- Vyměřovacím základem zaměstnance je úhrn příjmů, s výjimkou náhrad výdajů poskytovaných procentem z platové základny představitelům státní moci a některých státních orgánů a soudců, které jsou nebo by byly, pokud by podléhaly zdanění v České republice, předmětem daně z příjmů fyzických osob a nejsou od této daně osvobozeny a které mu zaměstnavatel zúčtoval v souvislosti se zaměstnáním, které zakládá účast na nemocenském pojištění.
- Zúčtovaným příjmem je plnění, které bylo poskytnuto zaměstnavatelem zaměstnanci.

Vyměřovací základ

- Do vyměřovacího základu zaměstnance se nezahrnují:
  - náhrada škody podle zákoníku práce a předpisů upravujících služební poměry,
  - odstupné a další odstupné, odchodné a odbytné, na která vznikl nárok podle zvláštních právních předpisů, a odměna při skončení funkčního období, na kterou vznikl nárok podle zvláštních právních předpisů,
  - věrnostní přídavek horníků,
  - plnění, které bylo poskytnuto poživateli starobního důchodu nebo invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně po uplynutí jednoho roku ode dne skončení zaměstnání,
  - jednorázová sociální výpomoc poskytnutá zaměstnanci k překlenutí jeho mimořádně obtížných poměrů vzniklých v důsledku živelní pohromy, požáru, ekologické nebo průmyslové havárie nebo jiné mimořádně závažné události.

Vyměřovací základ

- Maximálním vyměřovacím základem zaměstnance pro placení pojistného je částka ve výši čtyřicetiosminásobku průměrné mzdy.
- Rozhodným obdobím, z něhož se zjišťuje maximální vyměřovací základ zaměstnance, je kalendářní rok.
- Maximální vyměřovací základ zaměstnance je tvořen součtem vyměřovacích základů zaměstnance zjištěných v kalendářním roce, za který se maximální vyměřovací základ zjišťuje.

Vyměřovací základ

- Vyměřovacím základem OSVČ pro pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti je částka, kterou si určí, ne však méně než 50 % daňového základu.
- Pro OSVČ je stanoven minimální vyměřovací základ (měsíční):
  - pro hlavní samostatnou výdělečnou činnost 25 % průměrné mzdy,
  - pro vedlejší samostatnou výdělečnou činnost 10 % průměrné mzdy.
- Maximálním vyměřovacím základem (ročním) pro pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti je 48násobek průměrné mzdy.

Vyměřovací základ

- Vyměřovacím základem zaměstnavatele je částka odpovídající úhrnu vyměřovacích základů jeho zaměstnanců.
- Vyměřovacím základem osoby dobrovolně účastné důchodového pojištění pro pojistné na důchodové pojištění je částka, kterou si určí, nejméně však částka ve výši jedné čtvrtiny průměrné mzdy platné v kalendářním roce, ve kterém se pojistné na důchodové pojištění platí.
- Vyměřovací základy se vždy zaokrouhlují na celé koruny směrem nahoru.

Rozhodné období

- Rozhodným obdobím, z něhož se zjišťuje vyměřovací základ, je kalendářní měsíc, za který se pojistné platí, pokud se dále nestanoví jinak.
- U osoby samostatně výdělečně činné je rozhodným obdobím, z něhož se zjišťuje vyměřovací základ pro pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, kalendářní rok, za který se toto pojistné a příspěvek platí.

Sazby pojistného

■ Sazby pojistného činí:

- u zaměstnavatele 25 % z vyměřovacího základu, z toho 2,3 % na nemocenské pojištění, 21,5 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti.
- u zaměstnance 6,5 % z vyměřovacího základu.

■ Sazby u OSVČ činí:

- 29,2 % z vyměřovacího základu, z toho 28 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti,
- 2,3 % z vyměřovacího základu na nemocenské pojištění.
- Pojistné se zaokrouhluje na celé koruny směrem nahoru.

Odvod pojistného zaměstnavatelem

- Zaměstnavatel je povinen odvádět i pojistné, které je povinen platit zaměstnanec (zaměstnavatel je plátce i poplatník pojistného).
- Pojistné odvedené za zaměstnance srazí zaměstnavatel z jeho příjmů, které mu zúčtoval.
- Zaměstnavatel je povinen sám vypočítat pojistné, které je povinen odvádět.
- Zaměstnavatel odvádí pojistné za jednotlivé kalendářní měsíce. Pojistné za kalendářní měsíc je splatné od 1. do 20. dne následujícího kalendářního měsíce.
- Pojistné se odvádí na účet příslušné okresní správy sociálního zabezpečení.

Odvod pojistného OSVČ

- OSVČ je povinna odvádět pojistné na účet příslušné OSSZ.
- OSVČ platí zálohy na pojistné.
- Zálohy na pojistné se platí na jednotlivé celé kalendářní měsíce.
- Měsíčním vyměřovacím základem je částka, kterou si OSVČ určí, nejvýše však částka ve výši jedné dvanáctiny maximálního vyměřovacího základu.
- U OSVČ, která vykonávala samostatnou výdělečnou činnost v předcházejícím kalendářním roce, činí výše měsíčního vyměřovacího základu nejméně 50 % z částky rovnající se průměru, který z daňového základu připadá na jeden kalendářní měsíc.
- OSVČ je povinna podat OSSZ nejpozději do jednoho měsíce ode dne, ve kterém měla podat daňové přiznání, přehled o příjmech a výdajích za tento rok.

Sankce

■ Penále:

- nebylo-li pojistné zaplaceno ve stanovené lhůtě anebo bylo-li zaplaceno v nižší částce, než ve které mělo být zaplaceno, je plátce pojistného povinen platit penále.
- 0,05 % dlužné částky za každý kalendářní den.

■ Přirážku k pojistnému uloží OSSZ zaměstnavateli, jestliže:

- výrobní zařízení zaměstnavatele podle pravomocného rozhodnutí orgánu inspekce práce nevyhovuje předpisům k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, nebo
- výrobní zařízení zaměstnavatele podle pravomocného rozhodnutí příslušného zdravotnického orgánu nevyhovuje předpisům zdravotnickým nebo hygienickým, nebo
- podle zjištění orgánu inspekce práce nebo zdravotnického orgánu není provozováno předepsané zařízení na ochranu života a zdraví zaměstnanců.

■ Pokuty:

- Za nesplnění stanovených povinností (§ 22 zákona o pojistném) může OSSZ uložit pokutu do výše 20 000, resp. 100 000 při opětovném nesplnění.

Děkuji za pozornost